

ФГБОУ ВО «БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Утверждено:

на заседании кафедры татарской филологии и
культуры протокол № 10 от «08» июня 2021 г.

И.о. зав. кафедрой

/ Зарипова И.Ф.

Согласовано:

Председатель УМК факультета /института

/ Григорьева Т.В.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА ДИСЦИПЛИНЫ (МОДУЛЯ)

дисциплина **Спецсеминары**

обязательная часть

программа магистратуры

45.04.01 – Филология

Направленность (профиль) программы подготовки: Язык и межкультурная коммуникация

Квалификация

Магистр

Разработчик (составитель)
доцент, к.ф.н.

/ Зарипова И.Ф.

Для приема: 2019 г.

Уфа - 2021 г.

Составитель: доц., к.ф.н. Зарипова И.Ф.

Рабочая программа дисциплины утверждена на заседании кафедры татарской филологии и культуры: протокол № 10 от «08» июня 2021 г.

И.о. заведующей кафедрой

/ Зарипова И.Ф. /

Список документов и материалов

1. Перечень планируемых результатов обучения по дисциплине, соотнесенных с планируемыми результатами освоения образовательной программы	
2. Цель и место дисциплины в структуре образовательной программы	
3. Содержание рабочей программы (объем дисциплины, типы и виды учебных занятий, учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы обучающихся)	
4. Фонд оценочных средств по дисциплине	
4.1. Перечень компетенций с указанием этапов их формирования в процессе освоения образовательной программы. Описание показателей и критериев оценивания компетенций на различных этапах их формирования, описание шкал оценивания	
4.2. Типовые контрольные задания или иные материалы, необходимые для оценки знаний, умений, навыков и опыта деятельности, характеризующих этапы формирования компетенций в процессе освоения образовательной программы. Методические материалы, определяющие процедуры оценивания знаний, умений, навыков и опыта деятельности, характеризующих этапы формирования компетенций	
4.3. Рейтинг-план дисциплины (при необходимости)	
5. Учебно-методическое и информационное обеспечение дисциплины	
5.1. Перечень основной и дополнительной учебной литературы, необходимой для освоения дисциплины	
5.2. Перечень ресурсов информационно-телекоммуникационной сети «Интернет» и программного обеспечения, необходимых для освоения дисциплины	
6. Материально-техническая база, необходимая для осуществления образовательного процесса по дисциплине	

1. Перечень планируемых результатов обучения по дисциплине, соотнесенных с установленными в образовательной программе индикаторами достижения компетенций

По итогам освоения дисциплины обучающийся должен достичь следующих результатов обучения:

Категория (группа) компетенций ¹ (при наличии ОПК)	Формируемая компетенция (с указанием кода)	Код и наименование индикатора достижения компетенции	Результаты обучения по дисциплине
Разработка и реализация научных проектов	ОПК-2 Способен использовать в профессиональной деятельности знания современной научной парадигмы в области филологии и динамики ее развития, системы методологических принципов и методических приемов филологического исследования	1.1.ОПК-2. Корректно применяет различные методы научно-исследовательской работы в профессиональной, в том числе в педагогической деятельности. 2.1. ОПК-2. Обладает навыками чтения и интерпретации научных трудов в избранной области филологии. 3.1.ОПК-2. Имеет представление об истории филологических наук, основных исследовательских методах и научной проблематике в избранной научной области.	Корректно применяет различные методы научно-исследовательской работы в профессиональной, в том числе в педагогической деятельности. Обладает навыками чтения и интерпретации научных трудов в избранной области филологии. Имеет представление об истории филологических наук, основных исследовательских методах и научной проблематике в избранной научной области.
Общая филология	ОПК-3 Способен владеть широким спектром методов и приемов филологической работы с различными типами текстов	1.1.ОПК-3. Корректно анализирует и интерпретирует различные типы текстов в зависимости от задач профессиональной деятельности. 2.1.ОПК-3. Использует навыки работы с текстом в научной, педагогической, журналистской, прикладной и других видах деятельности. 3.1.ОПК-3. Корректно применяет приемы	Корректно анализирует и интерпретирует различные типы текстов в зависимости от задач профессиональной деятельности. Использует навыки работы с текстом в научной, педагогической, журналистской, прикладной и других видах деятельности. Корректно применяет приемы

¹ Указывается только для УК и ОПК (при наличии).

		лингвистического и литературоведческого анализа текста в избранной области филологии.	лингвистического и литературоведческого анализа текста в избранной области филологии.
--	--	---	---

2. Цель и место дисциплины в структуре образовательной программы

Дисциплина «*Спецсеминары*» относится к обязательной части.

Дисциплина изучается на 3 курсе в 5 семестре на заочном отделении.

Цели изучения дисциплины: формирование и повышение грамотности, овладение и совершенствование всех видов речевой деятельности студентов на татарском языке: овладение пунктуационными, лексико-стилистическими и грамматико-стилистическими нормами современного татарского литературного языка; активизация и совершенствование татарской устной и письменной речи; воспитание у студентов любви к татарскому языку, развитие языкового вкуса и чувства слова.

Для освоения дисциплины необходимы компетенции, сформированные в рамках изучения следующих дисциплин: «Введение в языкознание», «Практический курс татарского языка», «Стилистика и культура речи», «Современный татарский язык (теоретический курс)».

3. Содержание рабочей программы (объем дисциплины, типы и виды учебных занятий, учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы обучающихся)

Содержание рабочей программы представлено в Приложении № 1.

4. Фонд оценочных средств по дисциплине

4.1. Перечень компетенций и индикаторов достижения компетенций с указанием соотнесенных с ними запланированных результатов обучения по дисциплине. Описание критериев и шкал оценивания результатов обучения по дисциплине.

Код и формулировка компетенции - ОПК-2 Способен использовать в профессиональной деятельности знания современной научной парадигмы в области филологии и динамики ее развития, системы методологических принципов и методических приемов филологического исследования

Код и наименование индикатора достижения компетенции	Результаты обучения по дисциплине	Критерии оценивания результатов обучения	
		«Не зачтено»	«Зачтено»
ОПК-2.1	Корректно применяет различные	Не очень корректно применяет различные методы научно-исследовательской работы в	Корректно применяет различные методы научно-исследовательской работы в профессиональной, в том

	методы научно-исследовательской работы в профессиональной, в том числе в педагогической деятельности.	профессиональной, в том числе в педагогической деятельности.	числе в педагогической деятельности.
ОПК-2.2.	Обладает навыками чтения и интерпретации научных трудов в избранной области филологии.	Частично обладает навыками чтения и интерпретации научных трудов в избранной области филологии.	Сформированно систематически обладает навыками чтения и интерпретации научных трудов в избранной области филологии.
ОПК-2.3.	Имеет представление об истории филологических наук, основных исследовательских методах и научной проблематике в избранной научной области.	Частично имеет представление об истории филологических наук, основных исследовательских методах и научной проблематике в избранной научной области.	Сформированно систематически имеет представление об истории филологических наук, основных исследовательских методах и научной проблематике в избранной научной области.

Код и формулировка компетенции - ОПК 3 - Способен владеть широким спектром методов и приемов филологической работы с различными типами текстов

Код и наименование индикатора достижения компетенции	Результаты обучения по дисциплине	Критерии оценивания результатов обучения	
		«Не зачтено»	«Зачтено»
ОПК-3.1	Корректно анализирует и интерпретирует различные типы текстов в	Не очень корректно анализирует и интерпретирует различные типы текстов в зависимости от задач профессиональной деятельности.	Корректно анализирует и интерпретирует различные типы текстов в зависимости от задач профессиональной деятельности.

	зависимости от задач профессиональной деятельности.		
ОПК-3.2.	Использует навыки работы с текстом в научной, педагогической, журналистской, прикладной и других видах деятельности.	Частично использует навыки работы с текстом в научной, педагогической, журналистской, прикладной и других видах деятельности.	Сформированно систематически использует навыки работы с текстом в научной, педагогической, журналистской, прикладной и других видах деятельности.
ОПК-3.3.	Корректно применяет приемы лингвистического и литературоведческого анализа текста в избранной области филологии.	Не очень корректно применяет приемы лингвистического и литературоведческого анализа текста в избранной области филологии.	Корректно применяет приемы лингвистического и литературоведческого анализа текста в избранной области филологии.

Шкалы оценивания для зачета:

от 0 до 59 рейтинговых баллов – не зачтено;

от 60 до 110 рейтинговых баллов (включая 10 поощрительных баллов) – зачтено.

4.2. Типовые контрольные задания или иные материалы, необходимые для оценивания результатов обучения по дисциплине, соотнесенных с установленными в образовательной программе индикаторами достижения компетенций. Методические материалы, определяющие процедуры оценивания результатов обучения по дисциплине.

Код и наименование индикатора достижения компетенции	Результаты обучения по дисциплине	Оценочные средства
ОПК-2.1	Корректно применяет различные методы научно-исследовательской работы в профессиональной, в том числе в педагогической деятельности.	Практическое задание № 1 Индивидуальная работа с текстом № 2 Индивидуальная работа с текстом № 6

ОПК-2.2.	Обладает навыками чтения и интерпретации научных трудов в избранной области филологии.	Практическое задание № 2 Индивидуальная работа с текстом Реферат № 4
ОПК-2.3.	Имеет представление об истории филологических наук, основных исследовательских методах и научной проблематике в избранной научной области.	Индивидуальная работа с текстом № 1 Письменная контрольная работа № 2 Практическое задание № 5
ОПК-3.1	Корректно анализирует и интерпретирует различные типы текстов в зависимости от задач профессиональной деятельности.	Практическое задание № 4 Практическое задание № 6 Индивидуальная работа с текстом № 7
ОПК-3.2.	Использует навыки работы с текстом в научной, педагогической, журналистской, прикладной и других видах деятельности.	Практическое задание № 3 Индивидуальная работа с текстом № 5 Практическое задание № 7 Тестовый контроль № 2
ОПК-3.3.	Корректно применяет приемы лингвистического и литературоведческого анализа текста в избранной области филологии.	Индивидуальная работа с текстом № 3 Тестовый контроль № 1 Письменная контрольная работа № 1

ПРИМЕРНАЯ ТЕМАТИКА РЕФЕРАТОВ

1. Пунктуация. Тыныш билгеләрен куллану тарихы.
2. Татар телендә тыныш билгеләре.
3. Тыныш билгеләренәң функцияләре.
4. Диалогта тыныш билгеләре.
5. Тыныш билгеләрен өйрәнү һәм гамәли куллана белү күнекмәләре булдыру.
6. Тыныш билгеләре куюның аерым очраклары.

Описание методики оценивания:

Рефераты должны быть выполнены методически грамотно и оформлены согласно ГОСТу.

Критерии оценки (в баллах):

- 8 баллов выставляется студенту, если тема раскрыта полностью и если не допущены ошибки;

- 6 баллов выставляется студенту, если тема раскрыта, но есть некоторые ошибки;
- 4 балла выставляется студенту, если тема раскрыта не до конца.
- 2 балла выставляется студенту, если тема раскрыта не до конца и в работе допущены ошибки.

Типовые задания для письменной контрольной работы № 1

1. Жөмлөлөрдүн чиклөрүн табыгыз. Жөмлө башында килгән сүзлөргө дөрес итеп языгыз. Тиешле тыныш билгелөргө куегыз.

1 Вариант

Зарифуллин калырга булды

бүгөн томанлы һава басу түрөндөгө кибәннәр күрәнми хәер аларны инде ындыр табагына ташый башлаганнар иде авыл басуындагы шул кибәннәргә карасаң ничектер жанга рәхәт булып китә иде инде алар да югалып бара

Ян Амос Коменский ди кылыч борынлы педагогика укытучысы баланың дөрес тәрәккый итүе өчен дүрт шартны нигез итеп ала бу турыда сез беләсез менә хәер Коменскийның «Бөек дидактика» дигән хезмәте турында кем миңа сөйләп бирер ягез әле ягез

укытучының бусы да күзлекле тик монысының күзлегә зәңгәр һәм бик калын шуңа күрә ул жанга салкынлык өрә укытучының бармагы журналдагы исемлек буенча түбән төшә бармак «А» хәрефен узды Абдуллинның авызы ерылды ул елмаеп артка карый Баязитова чатнаган иреннәрен шатлыгыннан ялап ала бармак «Б» хәрефен дә узып китте Гыйззәтуллинның бите ап-ак киндергә әйләнә зәңгәр күзлекнең бармагы шул фамилия тирәсендә туктап кала

моны безгә әйтеп бирер хәер моны безгә әйтер безгә әйтер

йа хода нигә дип шулай газапыйсың әйт тизрәк әйт фамилиясен кем булса да булыр тик болай газаплама гына

моны безгә хәер яхшы итеп сөйләп бирер Зарифуллин.

2 Вариант

Зарифуллин калырга булды

кинәт кенә Гыйззәтуллинны очкылык тота башлады педагогика дәресе аның өчен ул кадәр куркыныч түгел ләкин ул һәрвакыт «педагогика» сүзен әйтә алмыйча иза чигә педагогика расписание буенча беренче дәрес булып керә гомуми торактан училищегә килеп житкәнчә салкында авызлар күшегеп бетә туңган авыз белән «педагогика» дип әйтүе әлбәттә уен-муен түгел монда теләсә кем буталырга мөмкин Гыйззәтуллин эгәр аны педагогика дәресендә бастырып куйсалар бер дә исе китмичә генә «федәикә» дип сөйли бирә булмастаен белгәч ул инде бөтенләй башын ватмый бәхетсез Зарифуллин исә Коменскийның «Бөек дидактика»сы турында сөйләргә дип басты сипкелле яңагын зәңгәр бишмәтенә сап-сары мех якасына яшерде өметсезлек белән күзләрән тәрәзгә төбәде анда кыеклап яңгыр ява мондый көнне колхозда эш булмый каравыл өенә жыелып тәмәке төрөп күргән-белгәнне сөйләп яту никадәр рәхәт булыр иде

Критерии оценки (в баллах):

- 25 баллов выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;
- 20 баллов выставляется студенту, если допущены 2-3 ошибки;
- 15 баллов выставляется студенту, если допущены 4-5 ошибок;
- 10 баллов выставляется студенту, если допущены 7 ошибок;
- 5 баллов выставляется студенту, если допущены 10 ошибок.

Типовые задания для письменной контрольной работы № 2

1. Жөмлөлөрдөгө тыныш билгелерен кую кагыйдэлөрен аңлатыгыз.

- 1) Син бэхетле, Хэят! (Ф. Әмирхан).
- 2) Димәк, тәнгә сихәтле яткан ризыкның илаһи тәэсире бар. (М. Галиев).
- 3) Нинди нурлы, нинди озын керфекләр, нинди гажәеп, нинди серле күзләр, нинди хәялы, нинди алсу яңаклар. (Ф. Әмирхан).
- 4) Ул болыт, артына вак-вак болытчыклар ияртеп, туп-туры кояш өстенә бара. (Ф. Әмирхан).
- 5) Хат өчен ул, бигрәк тә фото жибәргән өчен, рәхмәт әйткән. (Л.И.)
- 6) Шарф астыннан ычкынган чәчләр хәзер инде иркенләп тузгый, алсу яңаклар, матур күзләр, озын керпекләр белән уйный, аларны кадерләп үбә, аларны яман күзләрдән саклаган шикелле итеп, каплап качыра башладылар (Ф. Әмирхан).

2. Өтер кайсы урында куела?

- 1) Галәмгә без иң зур биеклектән егылып төшәр өчен генә түгел [ ] ә күбрәк күрер өчен, дөньябыз киңәйсен өчен генә омтылырга тиеш (ә. Баян).
- 2) Гөлбану үзенң чигүле алсу альяпкычын чыгарды да [ ] жиңел, уңган кул белән тиз-тиз бәйләде, каршыларга килгән каенсенелләр ярдәме белән чиләк, көянтә алды, кушъяулык (бөркәнчек) ябынды да, алты кыз белән бергә, якындагы чишмәгә китте (Г. Ибраһимов).
- 3) Хөсәен бүген иптәшендә кызык кына бер алышыну күрә һәм [ ] чәй койган аралаш, каш астыннан аңа карый һәм гажәпләнә иде (Ш. Камал).
- 4) Тәрәзә алдында яткан сары эт, зур һәм кара күзләрен сөзеп [ ] килгәнне каршы ала, киткәнне моңлы күзләр белән озата иде (Ш. Камал).

3. Сызык кайсы урында куела?

- 1) Тел [ ] халыкның акылын, горөф-гадәтен, дөньяга карашын, фәлсәфәсен, тарихын, кыскасы, бөтен күңел байлыгын, мең еллар буена үзенә сәңдерә килеп, безнең заманнарда житкөргән чиксез кадерле хәзинә (Г. Бәширов).
- 2) Тынычлык ул [ ] иң бөек илаһи музыка (Р. Фәйзуллин).
- 3) Кеше күңеленең иң югары ноктасы [ ] кешене ярату (А. Гыйләжөв).
- 4) Кешене бит шулай [ ] элек-электән төсләр, биеклек, киңлек, тавыш, гөмбәз әсәрткән (М. Мәһдиев).

4. Жәяләр кайсы урында куела?

- 1) Бу калфаклы кызларның берсенең [ ] Хәятның [ ] шулкадәр матур булучанлыгы аның жанында әллә нинди бер милли мактанчык кузгатты (Ф. Әмирхан).
- 1) Гөлшәһидә Мансурның уңышсызлыкларына [ ] кайберәүләр шулай уйлый иде [ ] куанырга гына тиеш (Г. Әпсәләмов).
- 2) Менә-менә яңгырлар башланмага дип [ ] шуңарчы уракны ничек тә төгәллисе иде дип [ ] бик тә кызуланып йөргән көннәр иде бу (Р. Төхвәтуллин).
- 3) Фикер тулысынча аңлашыла, өстәвенә биш юлның дүртесе охшаш яңгырашлы сүзләргә тәмамланган [ ] андый сүзләргә рифма дип атыйлар [ ]: бар икән — кар микән — таң микән — бар икән (Татар әдәбияты).

- 25 баллов выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;
- 20 баллов выставляется студенту, если допущены 2-3 ошибки;
- 15 баллов выставляется студенту, если допущены 4-5 ошибок;

- 10 баллов выставляется студенту, если допущены 7 ошибок;
- 5 баллов выставляется студенту, если допущены 10 ошибок.

Образец практического задания №1

Аерымланган хэллэр янында кирәкле тыныш билгеләре куеп языгыз.

- 1) Ә менә Клараның әтисе шул авылда туып-үскән булса да Каракошны сагынып бер дә телгә алмый иде. (Ә. Еники).
- 2) Сумкасын эчкә урнаштыргач малай үзе дә кереп ятты гәүдәсен тырышып-тырышып баштанаяк салам белән каплады. (Р. Низамиев).
- 3) Аны күрү белән егет чабаталарын тотып абзарга таба йөгәрә дә тиз генә киенеп тә ала. (Әкият).
- 4) Ул арада дингез ягыннан ерактагы ташкын тавышы сыман тонык бер шаулау ишетелде. Аның ни икәннән аннан соң тагын нәрсә булачагын абайлап өлгергәнче сулда, пычрак өстендә, озын булып сузылган буразна күренде. (Г. Бәширов)
- 5) Еракта, бик еракта, тын караңгылыкны нечкә генә нәфис кенә ярып әкиятләрдә алтын кылыч селтәнгән шикелле итеп яшен яшьнәде (Г. Гобәй).
- 6) Тау-тау болытлар куерып салынкы, кара кучкыл яңгыр болытларына әверелделәр. Каты жил өй түбәсе саламнарын тузгыта, тирәкләр ботакларны жиргә иеп зарланышкан сыман шаулаша башладылар. Навага күбәләк өерә шикелле ап-ак шомырт чәчәкләре тузгып очты (М. Галәү).
- 7) Күктә, бозлы миләшләрне хәтерләтеп, тәлгәш-тәлгәш йолдызлар кабынды. (Р. Низамиев).

- 2 балла выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;
- 1 балл выставляется студенту, если допущены 2-3 ошибки.

Образец практического задания № 2

Аерымланган хэлләрне аерымланмаган итеп үзгәртеп языгыз. Тыныш билгеләренен үзгәрешен аңлатыгыз.

- 1) Эшләрен бетергәч, Мәрзия әби үзе дә түр якка чыкты. (З. Хөсния).
- 2) Ул, солдат хезмәтен тутыргач, туп-туры Казанга әнисе ягыннан туган тиешле Хәдичә апаларга кайтып төшә. (З. Хөсния).
- 3) Төн буенча авыл урамнарында этләр уладылар. Төн буенча, өй түбәләрендәге саламнарны куптарып, капкаларның тутыгып беткән тупсаларын шыгырдатып, салкын жил шаулады (К. Нәжми).
- 4) Кояш, күк читеннән үрмәләп, югары күтәрелә башлады (М. Галәү).
- 5) Тагын мин, авылымны искә төшереп, ерактан балачагыма иеләм (М. Галиев).
- 6) Сезнең җырлавыгызны тыңлаганнан соң, мин татар халкының жанын аңлагандай булдым (М. Галиев).

Критерии оценки (в баллах):

- 2 балла выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;

- 1 балл выставляется студенту, если есть 2-3 ошибки.

Образец практического задания № 3

Кайсы жөмлөлөрдө пунктуацион хата бар?

- 1) Мәйдан — чигүлө түбөтэй. Мәйдан — төрлө чөчөклөрдөн үрөлгөн тэкия (М. Галиев).
- 2) Бу — корбан чалу, корбан итеп сэдәкә өлөшү, ашка жыю кебек матур гадәтлөргә күчөп, дини йолаларга да кергән (М. Галиев).
- 3) Әлеге ике халыкның һәрберсе — олы тарих һәм бай культура иясе (Р. Хәким).
- 4) Син — Кара урман иясе, моң иясе (М. Галиев).
- 5) Бу — жирдәге бернинди ганимәт-байлыктарга да алыштыргысыз илаһи халәт (М. Галиев).
- 6) Өнә ужом басуы эчендәге югары елгага сузылып утырган кечкенә авыл Рушадның әнисе төплөнгән авыл (М. Мәһдиев).
- 7) Таппаган мал — тау чаклы (Ф. Хөсни).
- 8) Даһилар — трагик шәхесләр, ди меңбеллык философия (М. Галиев).
- 9) Туган тел —
Ничә гасыр
Бездән элек туган тел (З. Насыбуллин).
- 10) Илһам — күңелнең канаты (Ш. Галиев).

Критерии оценки (в баллах):

- 2 балла выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;
- 1 балл выставляется студенту, если есть 2-3 ошибки.

Образец практического задания № 4

Тиндәш һәм тиндәш булмаган аергычлар янында тиешле тыныш билгеләрен куеп языгыз.

- 1) Төн гажәеп бер төн иде. Әйтерсең, бөтен жир өсте йомшак калын кара бәрхет белән капланган — шундый караңгы шундый жылы һәм шундый тын иде ул!.. (Ә. Еники).
- 2) Иртәнге иксез-чиксез зәңгәр күктә бүрек кадәр генә бер болыт йөзеп йөрдә (Т. Әйди).
- 3) Көн кичкә авышып бара иде инде. Жылы нурлары белән аны озата килгән җемелдәшкән кар бөртекләре аша аның күзләренә өмет өстәп торган гайрәт биргән кояш та алсуланып баерга жыена иде (Р. Мөхәммәдиев).
- 4) Кызыл кофта кигән чәчләрен бөдрәләтеп тараган тутакый килеп керде (Г. Исхакий).
- 5) Тыгыз сары болытлы күк гөмбәзеннән кыр казлары китеп бара (М. Мәһдиев).
- 6) Ишек пары белән өйгә мамык шәл бөркәнгән кыска жакет кигән битенә мул итеп вазелин сөрткән кыйгач кашлы кыз килеп керде (М. Мәһдиев).
- 7) Жанны өшетә торган салкын коры кич килде (А. Гыйләҗев).
- 8) Нурғали хыялы белән рәхәт дәрәҗәле көннәренә күз алдына китерде (М. Мәһдиев).
- 9) Жиргәнтауның Агыйделгә барып бөрелгән чите киртләчләнеп киртләчләнеп күтәрелгән биек-биек кызыл ярга әйләнеп китә (М. әмир).
- 10) Без тауга мендек тә аксыл нурга манчылып яткан тигез алан үзәгеннән сулга борылдык (Х. Сарьян).

Критерии оценки (в баллах):

- 2 балла выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;
- 1 балл выставляется студенту, если есть 2-3 ошибки.

Образец практического задания № 5

Аерымланган аныклагычлар янында тиешле тыныш билгеләрен куеп языгыз.

- 1) Аерата төпчек кызлары игезәкләр сылу булып үсте (А. Гыйләжөв).
- 2) Аның ягыни чын мәхәббәтнең асылда юклығын без соңыннан белдек (Ә. Еники).
- 3) Яңа айның жидесендә изге бәйрәмнең соңгы көнендә Туман каган күк өйгә яңадан үзенң барлык туган-тумачасын, бәкләрне, агаларны жыйды (Н. Фәттаһ).
- 4) Сулда көнбатышта күңелсез караңгылык жәлеп ята, уңда көнчыгышта берәз гына ачыла башлаган күк чите һәм шундый ук караңгы бушлык барлығы белән иде (Н. Фәттаһ).
- 5) Бу бит бөтен группаның бөтен курсның хәтта факультетның уртак бәйрәме (Ф. Латыйфи).

Критерии оценки (в баллах):

- 2 балла выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;
- 1 балл выставляется студенту, если есть 2-3 ошибки.

Образец практического задания № 6

Синтетик кушма жөмлеләрдә тиешле тыныш билгеләрен куеп языгыз.

- 1) Ходай кушылдырганны кеше аера алмас. (Мәкаль).
- 2) Башкалар ду килеп шаулашып шатланышып барганда мин моңаеп барам. (Г. Исхакый).
- 3) Әти-әнисе аның хәлен белеп торсын дип ул аларга атна саен хат язды (Ф. Хөсни).
- 4) Үзең тапмаган малың кадере булмас. (Мәкаль).
- 5) Казларны юып келәт киштәсенә менгереп элгәннән соң кызлар эре көмеш чәчәкләр төшерелгән яшел зәңгәр чиләкләр белән чишмәгә су алырга төшәләр. (Г. Бәширов).

Критерии оценки (в баллах):

- 2 балла выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;
- 1 балл выставляется студенту, если есть 2-3 ошибки.

Образец практического задания № 7

Аналитик кушма жөмлеләрнең кайсыларында ике нокта куела?

- 1) Тик бу хакта беркем дә белергә тиеш түгел хәтта иң якын күрәп йөргән кешеләргә тулысынча түгел, өлешчә дә чишелергә ярамый. (Ф. Сафин).
- 2) Шунысына игътибар итегез халыклар гадәтләре белән бер-берсеннән ул вакытта нык кына аерылып торганнар. (З. Хөсния).
- 3) Хатны кыз да укып карый дөрестән дә шулай язылган була. (Әкият).
- 4) Адресын кайдан алган булсаң телефон номеры да шунда булырга тиеш (Г. Әпсәләмов).

Критерии оценки (в баллах):

- 2 балла выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;
- 1 балл выставляется студенту, если есть 2-3 ошибки.

Образец тестового контроля № 1

Кушма жөмлэлэрдэ нинди тыныш билгелэре куела?

1) Музыка тынды халык залга керэ башлады. (Ә. Еники).

- А),
- Б) :
- В) –
- Г) тыныш билгесе куелмый

2) Ике юллы бер жырны мин дә ике ел буге тыңладым туйдырмады (Ш. Галиев).

- А),
- Б) :
- В) –
- Г) тыныш билгесе куелмый

3) Ярый әле уен бетте һәм без озакламый таралыштык. (Ш. Маннур)

- А),
- Б) :
- В) –
- Г) тыныш билгесе куелмый

4) Янә яшен яшьнәде янә күк күкрәде. (М. Әмир).

- А),
- Б) :
- В) –
- Г) тыныш билгесе куелмый

5) Кояш баеп килә бугай алайса шалашка кире кайтырбыз. (М. Әмир).

- А),
- Б) :
- В) –
- Г) тыныш билгесе куелмый

6) Бер нәрсәне исендә тот син бу жир йөзендә берәү генә. (Ф.Садриев).

- А),
- Б) :
- В) –
- Г) тыныш билгесе куелмый

7) Уйлап куям бу саллы, биниһая олы гәүдәне хәрәкәткә китергән йөрәккә киләчәктә язылачак күпме роман-вакыйгалар сыйгандыр. (М. Галиев).

- А),
- Б) :
- В) ()
- Г) тыныш билгесе куелмый

8) Аның миңа сузган кулына йомшак һәм бик жылы иде ул кул тотынып аякка бастым (Ф. Хөсни).

А),

Б) :

В) –

Г) тыныш билгесе куелмый

9) Телең сөйләгәнне кулың белән эшләп күрсәт. (Мәкаль).

А),

Б) :

В) –

Г) тыныш билгесе куелмый

Критерии оценки (в баллах):

- 5 баллов выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;

- 4 баллов выставляется студенту, если есть 2 ошибки;

- 2 баллов выставляется студенту, если в работе допущены 4-5 ошибок;

- 1 балл выставляется студенту, если допущены 7 ошибок.

Образец тестового контроля № 2

1. Ул атасына охшаган () куп сөйләми, эшли дә эшли. (Г. Әп-сәләмов) Жөмләдә жәяләр урынына тыныш билгесенәң куелышы кайсы төркемдә дәрәс күрсәтелгән?

а) беринди тыныш билгесе куелмый;

ә) ике нокта куела;

б) өтер куела;

в) сызык куела.

2. Көз җиткәнне алдан хәбәр иткәндәй (1) әле арыш урагы бетәр-бетмәс борын ук (2) казлар якындагы басуга оча башлыйлар. (М.Шабәев) Жөмләдә тыныш билгеләре дәрәс куелган төркемне күрсәтегез.

а) (1) ике нокта, (2) сызык;

ә) (1) ике нокта, (2) өтер;

б) (1) өтер, (2) өтер;

в) (1) сызык, (2) сызык.

3. Гаяз корбан булу белән (1) аңарда булган батырлык (2) аңарда булган кыюлык (3) үземә дә (4) сиздермәстән (5) миңа күчте. (М. Әмир) Кайсы төркемдә өтерләр куелырга тиешле урындагы саннар дәрәс күрсәтелгән?

а) 2, 4;

ә) 1, 2, 3, 5;

б) 2, 3;

в) 1, 2, 3.

4. Билгеләмәне дәрәс итеп тәмамлагыз: Жөмләдә барлык теркәгечләр дә

а) аерым языла;

ә) кушылып языла;

б) сызыкча аша языла;

в) дәрәс җавап юк.

5. Сабан туге ул () халкыбызның гажәеп гүзәл бер традициясе. (Ә.Еники) Жөмләдә тыныш билгесенәң куелышы кайсы төркемдә дәрәс күрсәтелгән?

а) ул көчәйтүче сүзгә ия янында килгәнлектән, ике арага сызык куела;

- ә) беринди дә тыныш билгесе куелмый;
- б) өтер куела;
- в) ике нокта куела.

6. Әйтсен яшьлар (1) менә шулай яшәп (2) Шулай үлсәң иде дөньяда. (М. Жәлил) Жәмләдә тыныш билгеләре дәрәс куелган төркемне күрсәтегез.

- а) (1) өтер, (2) өтер;
- ә) (1) ике нокта, (2) өтер;
- б) (1) сызык, (2) өтер;
- в) (1) ике нокта, (2) сызык.

7. Тимер мич шундый кызу итеп ягылган ки (1) ишек янында (2) муенчалап куелган бозау һәм сарык бәтиләре (3) эсселектән әлсерәп (4) сузылып ятканнар. Кайсы төркемдә өтерләр куелырга тиешле урындагы саннар дәрәс күрсәтелгән?

- а) 1, 3, 4;
- ә) 1, 2, 3;
- б) 1, 4;
- в) 2, 3, 4.

8. Тыныш билгеләре кайсы жәмләдә дәрәс куелган? Кагыйдәсен языгыз.

- 1. Әмма болгарлар югалып калмаганнар — утка чыдам яңа төр материал уйлап тапканнар.
- 2. Әмма болгарлар югалып калмаганнар; утка чыдам яңа төр материал уйлап тапканнар.
- 3. Әмма болгарлар югалып калмаганнар, утка чыдам яңа төр материал уйлап тапканнар.
- 4. Әмма болгарлар югалып калмаганнар: утка чыдам яңа төр материал уйлап тапканнар. (Г. Дәүләтшин)

9. Тыныш билгеләре кайсы жәмләдә дәрәс куелган? Кагыйдәсен языгыз.

- 1. Халыкара бию көне 29 апрельдә, Жан Жорж Новеряның, балет «атасы» саналган данлыклы француз биючесе, балетмейстеры, балет реформаторы һәм хореография сәнгате теоретигы туган көненә (1727 елда туган) туры китереп, 1982 елдан бирле, билгеләп үтелә.
- 2. Халыкара бию көне 29 апрельдә, Жан Жорж Новеряның: балет «атасы» саналган данлыклы француз биючесе, балетмейстеры, балет реформаторы һәм хореография сәнгате теоретигы туган көненә (1727 елда туган) туры китереп, 1982 елдан бирле, билгеләп үтелә.
- 3. Халыкара бию көне 29 апрельдә, Жан Жорж Новеряның — балет «атасы» саналган данлыклы француз биючесе, балетмейстеры, балет реформаторы һәм хореография сәнгате теоретигы туган көненә (1727 елда туган) туры китереп, 1982 елдан бирле, билгеләп үтелә.
- 4. Халыкара бию көне 29 апрельдә, Жан Жорж Новеряның, балет «атасы» саналган данлыклы француз биючесе, балетмейстеры, балет реформаторы һәм хореография сәнгате теоретигының, туган көненә (1727 елда туган) туры китереп, 1982 елдан бирле, билгеләп үтелә.
- 5. Халыкара бию көне 29 апрельдә, Жан Жорж Новеряның — балет «атасы» саналган данлыклы француз биючесе, балетмейстеры, балет реформаторы һәм хореография сәнгате теоретигының — туган көненә (1727 елда туган) туры китереп, 1982 елдан бирле билгеләп үтелә. (Татар календареннан)

10. Тыныш билгеләре кайсы жәмләдә дәрәс куелган? Кагыйдәсен языгыз.

- 1. Без татар зыялылары — киләчәктә жәмгыять өчен куркыныч булган таркату процессын туктату өчен, республикада «Коткару» дип аталган халык хәрәкәте оештыруны максат итеп куйдык.
- 2. Без татар зыялылары, киләчәктә жәмгыять өчен куркыныч булган таркату процессын туктату өчен, республикада «Коткару» дип аталган халык хәрәкәте оештыруны максат итеп куйдык.

3. Без, татар зыялылары киләчәктә жәмгыять өчен куркыныч булган таркату процессын туктату өчен, республикада «Коткару» дип аталган халык хәрәкәте оештыруны максат итеп куйдык.

4. Без: татар зыялылары, киләчәктә жәмгыять өчен куркыныч булган таркату процессын туктату өчен, республикада «Коткару» дип аталган халык хәрәкәте оештыруны максат итеп куйдык.

5. Без — татар зыялылары, киләчәктә жәмгыять өчен куркыныч булган таркату процессын туктату өчен, республикада «Коткару» дип аталган халык хәрәкәте оештыруны максат итеп куйдык.

6. Без, татар зыялылары, киләчәктә жәмгыять өчен куркыныч булган таркату процессын туктату өчен, республикада «Коткару» дип аталган халык хәрәкәте оештыруны максат итеп куйдык. (Р. Ягъфәров)

Критерии оценки (в баллах):

- 7 баллов выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;
- 5 баллов выставляется студенту, если есть 3 ошибки;
- 3 балла выставляется студенту, если в работе допущены 6 ошибок;
- 1 балл выставляется студенту, если допущены 8 ошибок.

Типовые задания для индивидуальной работы с текстом № 1

Тиешле хәрәфләрне һәм тыныш билгеләрне куегыз, жәяләрне ачыгыз.

Ка...ннар шаула...ына карап торганыгыз бармы сезнең? Карагыз әле энә нәзек билле ка...н яш...ләрән күрәсезме? Алар бар(ы)- сы(да) ко...шка караган. Ко...ш ка...ннарның яшә... чыганагы х...ялы. Әмм... алар бу х...ялларына бер...акыт(та) да ирешә алма...чаклар юк. Ка...ннар моны үзләре(дә) беләләр. Беләләр шуңа күрә (дә) үз мә...ә...әтләрен ка...ннар арасынан ...злиләр.

Күрәсезме энә бер ка...нның туры з...фа булып үсеп килгән кә...сәсе кинәт бер як читкә та...пылыбрак киткән. Әйе ул нәк... шушы урында ...нәшәсендәге ка...н сыл...ына гашыйк булган. Күрәсезме? Ләкин ка...н кызы горур зат икән сер бирмичә ...аман туп-туры үсә барган. Жаны(да) бар икән бер колач ара ме...гәч ул ка...н егете ягына таба а...ышкан һәм аларның ак беләкләре беләккә кагылган чәчләре чәчкә үрелгән моңнары ша...лары а...аздаш булган... Алар шулк...дәр бәхетле бәхетле!

Өч...нче бер ка...н бик карт ка...н бөк(ер)әеп зәг...ф...ләнеп беткән бер кулбашы бөт...нлэй(дә) аска салынып төшкән. Янын- (да) гына мә...ә...әте(дә) бар икән. Ул шундый ук карт әмм... ак с...лулыгын горурлыгын югалтмаган. Менә кем өч...н саргаеп яши икән безнең каеныбыз! Горур мә...ә...әт каршында башын игән карт агач миңа кызганыч т...елды.

Мин булсам сер бирмичә башны югары күтәреп мәг...р...р яшәр идем. Шулай яшәгәндә генә сөйгән ярлар үз итә шулай яшәгәндә генә сине матур язмыш көтә!

Табиг...т... менә шундый әкият сөйләде миңа. (Г. Гыйльманов)

Критерии оценки (в баллах):

- 2 балла выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;
- 1 балл выставляется студенту, если есть 2-3 ошибки.

Типовые задания для индивидуальной работы с текстом № 2

Тиешле хәрәфләрне һәм тыныш билгеләрне куегыз, жәяләрне ачыгыз.

Бала теле ачылганда иң беренче «әннә» «мәммә» сүзләрен әйтә. Ана һәм ризык. Ана жан бирүче ә ризык яшәтүче. Ана белән ризыктан башка жир й...з...ндә тереклек булмас иде.

Ризык дигәнебез беренче чиратта ул икмәк. Икмәк барлык ризыклардан өст...н тора бик күп ризыклар икмәктән башлана икмәккә кайтып кала. Икмәк булмаса иң зат иң бә...ле әйберләрнең дә к...ммәте бета.

Мин үзем икмәкне кеше өчен иң кирәкле ризык итеп кенә түгел ә илнең иң зур ба...лығы дә...ләннең төп к...әте дип тә саныйм. Чыннан(да) илдә дә...лән кулында икмәк житәрлек булмаса ...алык тук бөтен яши алыр идем...ни?

Икмәк житмәгән елларны без күреп уздырдык. Аның нәрсә икәннән я...шы беләбез алтын бәр...бәренә эллә ка...лардан китертергә туры килде ул икмәккәйне.

Халык икмәкнең к...дерен кытлык елларында гына түгел (һәр)вакыт(та) иң уңган чакларында да бик я...шы белгән. Ул аны юкка-барга эрәм-шәрәм итмәгән саклап тоткан ничек(тә) запас белән тор...рга тырышкан. Чөнки ел елга охшап килми быел бар ә киләсе елда аның у...мавы, аз бул...ы мөмкин. Безнең татар халкында исә икмәккә х...рмәт а...руча зур иде. «Ипекәй» дип к...дерләп кенә йөртә иде ул аны.

Безнең беренче ризыгыбыз булган икмәккә кеше и...т...бары кеше мә...әббәте кирәк. Бары шул чакта гына муллыкка ирешеп булачак. (Ә. Еники)

Критерии оценки (в баллах):

- 2 балла выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;
- 1 балл выставляется студенту, если есть 2-3 ошибки.

Типовые задания для индивидуальной работы с текстом № 3

Тиешле хәрефләрне һәм тыныш билгеләрен куегыз, жәяләрне ачыгыз.

Бер кеше үсәргә маташып азаплана. ...гыла(да) тора ...гыла (да) тора ...ламый. Бер читтә ...скәмиядә аның ап-ак чәчле түгәрәк сакаллы бабасы утыра. Мы...к астыннан гына ...лмаеп он...гын күзәтә. Егылса(да) исә китми торып басса(да) бер сүз әйтми. Малайга рә...әт. Бөт...н дөн...я аныкы. Өнә салпы колаклы, кәкре аяклы сары эт иснәнә-иснәнә бакчага килеп керде. Керде(дә) туктады. Як-ягына каранды. Малайга шул гына кирәк иде. Шатлыклы а...азлар чыгарып ...гыла-тора эткә таба тәпиләде. Эт карт иде дөн...я күргән эт иде. Малай аның янына ук килеп житсә(дә) к...мшанмады(да). Ул аны бөт...нлэй күрми дә иде бугай. Малай шатланып нидер б...тылды-б...тылды эткә үрелде. Эт исә кисәк кенә бор...лды(да) ю...рта-ю...рта бакчадан чыгып китте.

Эллә этнең кинәт кузгал...ы ярамады эллә жил ныграк исеп куйды малай шап итеп жиргә утырды һәм дөн...я бетереп елап жибәрде. Әмма а...ыртудан түгел ела...ы егылып өйрәнгән инде ул.

Бабасы ашыкмый гына урыныннан торды он...гы янына килде. Үзе салмак кына сөйләнде

Дөн...я шулай шул ул балам үзең егылсаң еламыйсың(да) а...ыртуга(да) түзәсең. Үзәккә үткәнә үз иткәнәңнең сине кире каг...ы.

Бабасы сүзләренең мәг...нәсен он...гы аңламый иде әле билгеле. Күтәрәп алуға ук ни өчен елаганын да он...тып яш...кә чыланган керфекләре аша кояштай балкып елмайды бабайлар кулы жылы була шул ул рә...әт аңа. (Р. Хафизова)

Критерии оценки (в баллах):

- 2 балла выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;
- 1 балл выставляется студенту, если есть 2-3 ошибки.

Типовые задания для индивидуальной работы с текстом № 4

Тиешле хәрефләрне һәм тыныш билгеләрен куегыз, жәяләрне ачыгыз.

Бу ...әл кыш көн... булды. Шулай (бер)көнн... күл бу...лап чаң- ...ыда йөргәндә чаң...ыларым

жырлап жибärmäсеннәрме! Са...рар кошларың бер читтә торс...н! Ә тирә-юн...(дә) ап-ак кар үзәккә үтәрлек салкын.

Урман(да) күл(дә) тып-тын. А...ылда әтәчләр булып әтәчләр шым булган. Ә чаң...ыларым жырлапмы-жырлай. Күңеләмә шик төшә башлады. Агачка жан кермәгәндер бит. Кемдер боз астында нәк... минем аяк астында чут-чут өзд...рә.

Бер-бер нәрсә ачыклай алмаммы дип бозга яттым (да) кара...п торган ярыйка башымны суздым. Ә теге тылсымлы та...ыш инде якындарак ишетелә. Кош булып балыклар сайрамыйдыр л...баса! Күл төб...ндә челтер-челтер гөрләвек агып ята(мы) икән әллә?

Чаң...ыларым белән бозга бәргән идем — жыр т...нды. Тавыш- тынсыз гына көт...п торгач жыр кабат яң...ырады. Тагын бар к...чемә чаң...ыларым белән бозга бәр...ем булды караеп торган ярыйтан бер кош очып чыкты да миңа карап өч тапкыр башын иде.

— Исән(ме) боз асты жырчысы дип мин(дә) кош...ыкны сәл...мләдем. Кош...ык жа...ап итеп әлегә таныш жырын сузды.

— Ә мин сине беләм бит дидем мин аны та...ышыннан танып. Су чыпчыгы бит син.

Су чыпчыгы миңа жа...ап кайтарып тормады боз астына кереп китте(дә) янә са...рый башлады. Боз астында жил(дә) салкын(да) юк. Нигә жырламаска ди су чыпчыгына?! (Н. Сладков)

Критерии оценки (в баллах):

- 2 балла выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;
- 1 балл выставляется студенту, если есть 2-3 ошибки.

Типовые задания для индивидуальной работы с текстом № 5

Тиешле хәрефләрне һәм тыныш билгеләрне куегыз, жәяләрне ачыгыз.

Төннең иң кыска вакыты. Без печә...гә төштек. Менә (бер)за- ман күңелле елма...п ко...ш күтәрелә. Сәг...т... биш(тә) тула. Шунда яшел чәчәк тө...мәләре сүз ку...шкандай бердәм ачылып китә. Ачылган бере ак йолд...з булып кабына.

Ак төнбоек! Табигать бу чаклы(да) матурлыкны тудырыр пак...лек-сафлыкны ижат итәр икән дип он...т...лып карыйбыз сокланып туя алмыйбыз.

Исемгә бай ул төнбоек. Ак лал... исемле(дә) ул. Су (гөл)чәчәге(дә) ул. Хәтт... нимфея(дә). Берсеннән-берсе матур исемнәр!

Соңгысы боры...гы греклардан чыккан сүз. Имеш бер сылу нимфа ак төнбоекка әйләнгән. Легенда инде бу! Тик аның легендага керүенә г...жәпләнер урын юк (шул) чаклы гүзәл чәчәккә боры...гылар(да) сокла...мый булдыра алмаганнар.

Һәр чәчәк уртасында бер кояш! Әйтерсең(лә) күктәге якты кояш белән игезәк. Шул сары «кояш»ларын күркәм турсайтып алар көннәр бие кояштан күз алмый.

Кичке биштә янә су төб...нә иңәләр. ...лек дүрт кас... яфракларын төреп ябарлар аннары гына әйләнеп(тә) тулганып(та) бата башларлар. Ә хәзергә су өст... бәйрәм көне күк! Якыннарында сары төнбоеклар. Болары су өстенә дә кагылмый чак кына өскә күгәрә- леп торалар гүя шулай калкынып нидер көтәләр. (Г. Хәсәнов)

Критерии оценки (в баллах):

- 2 балла выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;
- 1 балл выставляется студенту, если есть 2-3 ошибки.

Типовые задания для индивидуальной работы с текстом № 6

Тиешле хәрефләрне һәм тыныш билгеләрне куегыз, жәяләрне ачыгыз.

Әминәнен мәктәптә укыганда ук нинди(дә) булса ...өнәргә ...рәнәсе килә иде. Шуңа күрә(дә) ул мәктәпне б...тергән елны озак уйлап торм...ча төзүчеләр әзерли торган училищегә укырга керде. Анда штукатур эшенә өйрәнгәч бөт...н яш...лек ялкынын биреп төз...л...штә эшли башлады.

Төз...л...шкә килүенә беренче көннәреннән(үк) яраткан эшенең с...рләрән т...рышып өйрәнергә тот...нды. Аның куллары торган саен остарак житезрәк ...әрәкәт итә башладылар. Ул үз эшенең осталары булган апаларын куып житәргә сүз бирде. Моның өчен ул бар сәләтен бөтен т...рышлыгын эшкә жикте.

Күп(тә) үтми Әминәнен исеме шәһәрнең атаклы штукатурчылары белән янәшә Мактау тактасына язылды. Ләкин яшь кызның кү...еле ...аман тынычлана алмады. Аның кәрниз тарту бизәкләр б...ркетү кебек катлаулы эшләрне башкарасы килде. Ул еш кына өлкән мастерлар янында уралды аларның эшен күзәтте сорапты. Шулай итеп ул үзенең т...рышлыгы өст...нә башкаларның (да) ярдәме белән катлаулырак эшләргә өйрәнде. Бу жиңү Әминәнен күңелен күтәреп жибәрде аның үзеннән-үзе жырлыйсы шатлык ...исен т...шка бөркисе килә иде.

Әминә житмештән артык йорт төздә катнашты. Ул эшләгән йортлардагы г...жәп я...шы шомартылган стеналар түшәм...әр бер- сәннән-берсе нәфис итеп тартылган кәрнизләр Әминәнен алтын куллы булуы турында сөйләләр. (Р. Мөхәммәтҗанов)

Критерии оценки (в баллах):

- 3 балла выставляется студенту, если все задания выполнены правильно.
- 2 балла выставляется студенту, если допущены 2-3 ошибки.
- 1 балл выставляется студенту, если допущены 4-5 ошибок.

Типовые задания для индивидуальной работы с текстом № 7

Тиешле хәрефләрне һәм тыныш билгеләрне куегыз, жәяләрне ачыгыз.

Таныш бул...к. Минем этием сезгә таныш композитор С...лих Сәйдәшев. Аның бала(чагы) турында миңа әбием сөйли иде. Аның сөйләүләрәннән мин шуны белеп калдым этием бик кечкенәдән музыка тың...арга жырларга яраткан гармунда уйнарга(да) бик иртә өйрә...гән.

Этием көндәлек тормышта йомшак иркен күңелле кеше булды. Мин аның безгә балаларга кычкырганын хәтерләмим. Ул гомумән тупаслыкны яратмый иде. Чыннан(да) без аның Әминә исемле апасын бик ярат...ын олыла...ын шулай(ук) жизнәсе Ши...ап Әхм...ровны бик и...тирам итүен күреп үстек.

Миңа этиемне ижат итеп утырган чакларында күзәтергә туры килмәде диярлек. Ник дигәндә ул пианино янына утырып эшкә тотынса без аның бүлмәсенә кермәскә м...мкин к...дәр аңа комачауламаска т...рыша идек. Дөрәс әсәрләрән ижат иткәндә, ул шаг...р... яки драматург белән киңәшә торган иде. Бигрәк(тә) аның драматург Тажи Гыйззәт белән бергә эшләгән чаклары минем хәтеремдә калган. Эш бүлмәсенә кермәсәм(дә) (кай)вакыт аның уйна...ын көйләрән кат-кат тикшереп кара...ын сәг...т...ләр буе ...тлыгып тыңлый идем.

Аның иң яратып башкарган көйләре татар халык көйләре. Ә үз әсәрләрән ул бары тик тыңлаучылар сора...ы буенча гына башкара иде.

Минем этием С...лих Сәйдәшев тыйнак һәм эш сө...чән кеше иде. (А. Сәйдәшев)

Критерии оценки (в баллах):

- 3 балла выставляется студенту, если все задания выполнены правильно.
- 2 балла выставляется студенту, если допущены 2-3 ошибки.
- 1 балл выставляется студенту, если допущены 4-5 ошибок.

5. Учебно-методическое и информационное обеспечение дисциплины

5.1. Перечень основной и дополнительной учебной литературы, необходимой для освоения дисциплины

Основная литература:

1. *Зәкиев М.З.* Хәзерге татар әдәби теленең синтаксисы һәм пунктуациясе. - Казан, 1984. – 258 б.

Дополнительная литература:

1. Татар грамматикасы . - Т. III: Морфология. - М.: Инсан; Казан: Фикер, 1999. – 512 б.
2. *Сафиуллина Ф.С.* Хәзерге татар әдәби теле: Күнегүләр: Югары һәм урта уку йортлары өчен. – Тулыл. 2 нче басма. – Казан: Мәгариф, 2002. - 344 б.

5.2. Перечень ресурсов информационно-телекоммуникационной сети «Интернет» и программного обеспечения, необходимых для освоения дисциплины

<http://tatar.com.ru>
<http://kitap.net.ru/>
<http://www.tatarlar.ru>
<http://mon.tatar.ru>
<http://www.philology.ru>
<http://www.belem.ru>
<http://www.matbugat.ru>
<http://www.tatknigafund.ru>
<http://kitap.net.ru>
<http://www.suzlek.ru>
<http://kitaphane.tatar.ru>

6. Материально-техническая база, необходимая для осуществления образовательного процесса по дисциплине

Наименование специальных помещений*	Оснащенность специальных помещений и помещений для самостоятельной работы	Перечень лицензионного программного обеспечения. Реквизиты подтверждающего документа

ий и по ме щ ен ий дл я са мо ст оя те ль но й ра бо т ы		
1 че бн ая ау ди то ри я дл я пр ове де ни я за ня ти й ле кц ио ни ого ти на: ау ди то ри я № 42 5 (гл ав ны	<p>Аудитория № 401 Учебная мебель, доска; шкаф</p> <p>Аудитория № 425 Учебная мебель, доска</p> <p>Аудитория № 419 Учебная мебель, доска, шкаф</p> <p>Аудитория № 417 Учебная мебель, доска; экран настенный Classic Solution (1 шт.) модель W 243x182/3 MW-SO/W; проектор мультимедийный EPSON EB-X31 (1 шт.)</p> <p>Аудитория № 415 Учебная мебель, доска, экран настенный Classic Solution (1 шт.) модель W 243x182/3 MW-SO/W; проектор мультимедийный EPSON EB-2250U (1 шт.).</p> <p>Аудитория № 414 Учебная мебель, экран настенный для проектора DINON Electric L 274*366 MW (1 шт.), проектор мультимедийный MITSUBISHI EX 320U XGA, акустическая система APart MASK 4T-W (6 шт)</p> <p>Аудитория № 312 Учебная мебель, интерактивная доска SMART с проектором V25 – 1 шт., 12 компьютеров – системный блок USN Quad Core 3,2 GHz Gb / Hdd 500 Gb / H 81 / TX 450 W / мышь USB / LSD монитор 1,5" / Vin 10 Pro.</p> <p>Аудитория № 422 Лаборатория информационных технологий Учебная мебель, 10 компьютеров – системный блок PowerCool 4ядра 3,5 GHz/ DDR4 8 Gb/ HDD 1Tb/ DVD-RW 450W/ клавиатура USB/ мышь USB /LCD монитор 21,5".</p> <p>Аудитория № 410 Лаборатория информационных технологий Учебная мебель, доска, 15 компьютеров – системный блок USN Quad Core 3,2 GHz Gb / Hdd 500 Gb / H 81 / TX 450 W / мышь USB / LSD монитор 1,5" / Vin 10 Pro.</p> <p>Аудитория № 213 Учебная мебель, доска, мультимедиа проектор Aser P7500</p>	<p>1. Windows 8 Russian. Windows Professional 8 Russian Upgrade. Договор № 104 от 17.06.2013 г., лицензия - бессрочная</p> <p>2. Microsoft Office Standard 2013 Russian. Договор № 114 от 12.11.2014 г., лицензия – бессрочная.</p> <p>10. Предусмотренная. Договор № 007 от 19.03.2019 г., лицензия – бессрочная.</p> <p>.</p> <p>С Н С У Р Е R L П L N К р а л h t p a h h o f u s e r</p>

й ко рп ус) , ау ди то ри я № 41 5 (гл ав ны й ко рп ус) , ау ди то ри я № 41 4 (гл ав ны й ко рп ус) , ау ди то ри я № 21 3 (гл ав ны й ко рп ус) . 2 че бн ая ау ди то ри я дл	<p>Читальный зал № 1</p> <p>Учебная мебель, стенд по пожарной безопасности, моноблоки стационарные – 5 шт, принтер – 1 шт., сканер – 1 шт.</p> <p>Аудитория № 334</p> <p>Учебная мебель, доска; шкаф</p>	
---	--	--

<p>я пр ов ед ен ия за ня ти й се ми на рс ко го ти на ау ди то ри я № 40 1 (гл ав ны й ко рп ус) , ау ди то ри я № 42 2 (гл ав ны й ко рп ус) , ау ди то ри я № 42 5 (гл ав ны й</p>		
---	--	--

<p>ко рп ус)</p> <p>, ау ди то ри я № 41 9 (гл ав ны й ко рп ус)</p> <p>, ау ди то ри я № 41 7(г ла вн ый ко рп ус)</p> <p>, ау ди то ри я № 41 5 (гл ав ны й ко рп ус)</p> <p>·</p> <p>3</p> <p>че би ая ау ди то ри я дл я пр</p>		
--	--	--

<p> ов ед ен ия гру пп ов ых и ин ди ви ду ал ьн ых ко нс ул ьт ац ий ау ди то ри я № 40 1 (гл ав ны й ко рп ус) , ау ди то ри я № 41 7(г ла вн ый ко рп ус) , ау ди то ри я № 41 5 (гл </p>		
--	--	--

ав ны й ко рп ус) , ау ди то ри я № 41 0 (гл ав ны й ко рп ус) . 4 уч еб на я ау ди то ри я дл я те ку ще го ко нт ро ля и пр ом е ж ут оч но й ат те ст ац ии ау ди то ри я		
---	--	--

<p>№ 41 5 (гл ав ны й ко рп ус) , ау ди то ри я № 41 4 (гл ав ны й ко рп ус) , ау ди то ри я № 41 0 (гл ав ны й ко рп ус) , ау ди то ри я № 31 2 (гл ав ны й ко рп ус) .</p> <p>5</p> <p>ам ещ ен</p>		
--	--	--

<p>ия дл я са мо ст оя те ль но й ра бо т ы: Чи та ль ны й за л № (гл ав ны й ко рп ус)</p> <p>6</p> <p>ом ещ ен ия дл я хр ан ен ия и пр оф ил ак ти че ск ог о об сл у ж ив ан ия уч еб но го</p>		
---	--	--

об ор уд ов ан ия ау ди то ри я № 33 4 (гл ав ны й ко рп ус)		
--	--	--

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФГБОУ ВО «БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

СОДЕРЖАНИЕ РАБОЧЕЙ ПРОГРАММЫ

дисциплины Спецсеминары на 5_ семестр
(наименование дисциплины)
заочная
форма обучения

Вид работы	Объем дисциплины
Общая трудоемкость дисциплины (ЗЕТ / часов)	2
Учебных часов на контактную работу с преподавателем:	20,2
Лекций	
практических/ семинарских	20
Лабораторных	0
других (групповая, индивидуальная консультация и иные виды учебной деятельности, предусматривающие работу обучающихся с преподавателем)	0,2
Учебных часов на самостоятельную работу обучающихся (СР)	47,8
Учебных часов на подготовку к экзамену/зачету/дифференцированному зачету (Контроль)	4

Форма(ы) контроля:
зачет 5 семестр

№ п/п	Тема и содержание	Форма изучения материалов: лекции, практические занятия, семинарские занятия, лабораторные работы, самостоятельная работа и трудоемкость (в часах)				Основная и дополнительная литература, рекомендуемая студентам (номера из списка)	Задания по самостоятельной работе студентов	Форма текущего контроля успеваемости (коллоквиумы, контрольные работы, компьютерные тесты и т.п.)
		ЛК	ПР/СЕМ	ЛР	СРС			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Теоретические основы татарской пунктуации. Система знаков препинания в татарском языке.		3		6	О-1 Д-1-2	Чтение и конспектирование обязательной и дополнительной литературы. Подготовить ответы на вопросы. Знакомство с Интернет-источниками.	Практическое задание № 1,2 Индивидуальная работа с текстом № 1
2.	Грамматические ошибки и структурный принцип пунктуации.		3		6	О-1 Д-1-2	Чтение и конспектирование обязательной и дополнительной литературы. Знакомство с Интернет-источниками. Подготовить ответы на вопросы.	Практическое задание № 3 Индивидуальная работа с текстом № 2,3
3.	Система знаков и их значение в татарской письменной речи. Виды знаков и пунктограммы.		3		5	О-1 Д-1-2	Чтение и конспектирование обязательной и дополнительной литературы	Практическое задание № 4,5 Индивидуальная работа с текстом № 4,5 Тестовый контроль № 1

4.	Правила постановки знаков препинания в татарском языке. Вариативность знаков. Авторская пунктуация.		4		5	О-1 Д-1-2	Чтение и конспектирование обязательной и дополнительной литературы Знакомство с Интернет-источниками.	Практическое задание № 6,7 Индивидуальная работа с текстом № 6 Письменная контрольная работа № 1
5.	История становления знаков. Принципы постановки знаков препинания.		4		8	О-1 Д-1-2	Чтение и конспектирование обязательной и дополнительной литературы Знакомство с Интернет-источниками.	Практическое задание № 8 Индивидуальная работа с текстом № 7-8
6.	Приемы и методы работы по преодолению пунктуационной безграмотности.		2		8	О-1 Д-1-2	Чтение и конспектирование обязательной и дополнительной литературы Знакомство с Интернет-источниками.	Практическое задание № 9 Индивидуальная работа с текстом № 9 Тестовый контроль № 2
7.	Грамматические ошибки в структуре предложения и знаки препинания.		1		9,8	О-1 Д-1-2	Чтение и конспектирование обязательной и дополнительной литературы	Практическое задание № 10 Индивидуальная работа с текстом № 10 Письменная контрольная работа № 2 Реферат
	Всего часов:		20		47,8			

